№ 48 Ausgabe B.

ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі:
М. Стэфанская 23

Цэна с перасылкай і дастаўкай да хаты:
на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам

№ 48 (244). Год III. Вільня, 14 чэрвеня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

13 чэрвеня.

Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Ад часу да часу — бітвы артылерыі. Мясцовые пешые бітвы.

Фронт нямецкага Насьледніка: На палудзенным заходзі ад Нуаён французы аднавілі свае контратакі наабапал гасьцінцу Руа-Эстрэ-Ст. Дэні. С самымі цяжкімі стратамі зламаліся і гэтые штурмы. На полі баталіі лежаць больш за 60 разбітых стрэламі панцырных самаходаў. Чысло палонных больш за 15.000. Чысло здабытых гармат перайшло за 150 Адбіваючы варожые контратакі некаторые нашы гарматы, выехаўшые на пярэдніе пяхотные пазыціі, папалі ў рукі ворагаў.

На поўначы ад Эн нашы штурмовые дружыны ўварваліся ў варожые акопы. На поўдні ад Эн, пасьля сільнай артылер. падгатоўкі, мы атакавалі ворагаў і выкінулі іх з іх ліній на ўсход ад Кітры-Дом'е. На поўначы ад Корсі даліна Сав'ер ачышчэна ад ворагаў. Мы ўзялі больш за 1.500 палонных.

Новые чысьленые атакі ворагаў на паўночным заходзі ад Шато-Т'еры зламаліся с крывавымі стратамі.

За апошніе два дні зьбіты 25 варожых самалётаў. Капітан Бэртольд і паручык Мэнкгоф дайшлі кожын свае 33 пабеды.

БЭРЛІН Урадова. 12.VI. Аўстрыяцкі міністэр заграгічных спраў, Бурыан, прыбыў 11.VI. ў Бэрлін, а сягоньня выехаў назад у Вену. Між ім і кіраўнікамі нямецкае палітыкі адбыліся нарады, на каторых былі закрануты ўсе пытаньні, стаяўшые на чародзі. Перэгаворы ішлі ў духу ўзаемнага даверыя і зразуменьня і даюць надзею, што гэтые пытаньні выясьнены і ў найбліжэйшым часе будуць разьвязаны так, што здаволяць усіх учасьнікаў.

БЭРЛІН. Ад 23 марца немцы здабылі 6.556 кв. кіл. абшару. Саюзьнікі ў ва ўсіх сваіх вялікіх баталіях на Сомме, пры Арра і ў Фляндрыі за доўгіе месяцы безупыннае барацьбы здабылі толькі 561 кв. кіл.

Чысло палонных ад пачатку марцовага наступленьня дайшло 208.000 душ.

АМСТЭРДАМ. Марское міністэрства Злучэных Штатаў апавешчае, што рух параходаў будзе знаходзіцца адгэтуль пад яго кантролем.

Наказываюць аб напасьцях падводных лодак с Коннэктікут і Віргініі. Падводные лодкі зьявіліся і ў іншых часьцях Атлянтыцкага акіана. Дзеля абароны ад іх тарговые параходы будуць хадзіць пад ахранай ваенных. Нью ёркскі порт усё яшчэ зачынен.

ЛОНДОН. Амэрыканскае марское міністэрства дзеля абароны параходнага руху ўздоўж узьбярэжжа ад далейшых напасьцей падводных лодак заводзіць сыстэму канвояў.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). На вышыні Мэрыленд амэрыканскі параход «Pinar del Rio» затоплен падводнай лодкай. Усе людзі выратаваны.

БЭРЛІН. 11 чэрвеня між Мондід'е і Нуаён французы, добра разумеючы вагу ўтрачэных у папярэдніе дні пазыцій, атакавалі некалькімі дывізіямі густой масай, каб вярнуць страту. Усе іх спробы зусім не ўдаліся, і яны мелі цяжкіе страты.

БЭРЛІН. У Рэйхстагу прэдстаўнікі ўраду заявілі, што сёлета збор віпэнь дасьць толькі трэціну звычайнага ўраджаю.

Вільня, 14 чэрвеня 1918.

Палякі не спыняюць свае работы, кіруючыся да захвату Беларуска-Літоўскіх зямель. Не ўдалося ім зрабіць гэтага рукамі немцаў, дык кінуліся да „антанты“,— і вось, як наказываюць телеграмы, ваенная рада саюзьнікаў у Вэрсалі, зложэная с прэдстаўнікаў Англіі, Франціі, Італіі і інш.,-прыняла рэзолюцыю аб адбудове Польшчы *з доступам да мора*, каторы, як вядома, можэ быць або праз Нямеччыну, або праз Беларусь і Літву. А як дабіцца доступу да мора праз Нямеччыну, не разграміўшы апошняе, нельга, дык ясна, што саюзьніцкіе дзержавы будуць паддзержываць польскіе захватные пляны на Беларуска-Літоўскіе землі.

Літоўская нацыональная рада ў Бэрне паслала проці гэнай пастановы тэлеграфны пратэст прэм'ер-міністрам Франціі, Англіі і Італіі, уважаючы, што правядзеньне вэрсальскай пастановы немагчыма без нарушэньня літоўскіх граніц. Але с Польшчы ў Літву дарога йдзе праз Беларусь, — і мы с свайго боку горача пратэстуем проці спроб захапіць хоць адну пядзь нашай зямлі, скуль-бы яны ні выходзілі.

Мы знамяніта разумеем і, як сьлед, ацэніваем палітыку „антанты“, каторая коштам Беларусі і Літвы хацела-бы збудаваць „вялікую Польшчу“: гэта—адзін с чысленых спосабаў перэцягнуць Польшчу на свой бок і абярнуць яе ў дужога і небаспечнага ворага Нямецкае дзержавы. Золата, якое шырокай ракой лілося ў польскіе рукі з Англіі, Франціі і Амэрыкі—на арганізацыю ў Расеі польскіх легіонаў, мала памагло: Доўбор-Мусьніцкі са сваім войскам перакінуўся да немцаў, а цяпер яго легіоны ўжо не істнуюць. І не маючы магчымасьці абаперціся на Польшчу ўжо цяпер — у часе вайны, „антанта“ прыгатовывае грунт для сваіх палітычных інтрыг, прыносячы ў ахвяру ім долю двох народаў: беларускага і літоўскага.

Аднак, мы спадзяёмся, што так сама, як не ўдалася „антанце“ афэра с польскімі легіонамі ў Расеі, не ўдасца і новая вэрсальская афэра: жывые народы — гэта не нейкіе рэчы, каторые нехта можэ „дарыць“ таму, ці другому. Беларускі і літоўскі народ ужо выявілі сваю волю жыць незалежным жыцьцём, ды яны сваю незалежнасць здабудуць, ня гледзячы ні на якіе прашкоды.

Польскіе мінімальные дамаганьні.

ВАРШАВА (В.Т.Б.). 10.VI. Міністэр-прэзыдэнт Стачковскі, паводлуг газэтных вестак, падаў у Бэрліне і Вене гэткіе мінімальные дамаганьні: саюз с цэнтральнымі дзержавамі; ваенная конвэнція з імі; дзержаўная незалежнасць; ненарушымасць граніц конгрэсовай Польшчы; *тэрыторыальнае пашырэньне на этнографічна-польскіх (?!) землях на усход ад лініі Нарэу-Бабёр-Нёман*, як адплата за ўтрату літоўскіх паветаў Владыславоўскага, Кальварыйскага, Вілковіскага і Марыампольскага, прыналежаўшых да конгрэсовай Польшчы; папраўка граніцы з Украінай згодна з стратэгічнымі вымогамі і магчымасць экономічнага разьвіцьця на грунце тарговае ўмовы, каторая забаспечыла-бы свабодны рух па Вісьле з выхадам да мора.

Напярэдадні разьвязкі.

Газэты прынесьлі вестку, што ў Бэрлін прыехала ўжо расейская дэлегація дзеля перэгавораў аб дадатковых пунктах да мірнае ўмовы. Гэтые пункты, паводлуг прэдлажэньня Расеі, маюць датыкаць справы Эстляндыі, Ліфляндыі, Крыму і Каўказу, абмена палоннымі і паадзінокіх экономічных пытаньняў.

Як бачым, справу Беларусі, каторая занята безмала ўся нямецкімі вайскамі і пасьля ўцёку большэвікоў аб'явіла сябе незалежнай дзержавай, Расея лічыць для сябе яснай: пристаўшы ў Бярэсьці на разьдзел беларускіх зямель, яна думае, што так ці сяк усходняя Беларусь вернецца ізноў пад яе панаваньне. І між справамі, якіе павінны быць разгледжэны цяпер у Бэрліне, расейцы справы Беларусі не паставілі.

Аднак, пэўнасць Расеі не мае пад сабой ніякага грунту. Перш за ўсё апавешчэньне законным прэдстаўніцтвам беларускага народу незалежнасьці свае Бацькаўшчыны ёсць акт нацыанальнага самаазначэньня, прынцып каторага прызнан большэвіцкім урадам. З другога боку ўкраінскі ўрад у самым пачатку мірных перэгавораў між Расеей і Украінай заявіў, што ён не прызнаець права Расеі прамаўляць ад імі Беларусі, каторая сама будзе за сябе гаварыць, ак незалежная дзержава. Цяпер толькі ўзьнімаецца пытаньне, як аднясецца да справы незалежнасьці Беларусі нямецкі ўрад дый, наагул, цэнтральные дзержавы.

У палітыцэ, як вядома, ўсё асновываецца не на сымпатыях або антыпатыях між народам і дзержавамі, а на іх інтарэсах, на іх карысьці. І вось, калі цяпер перад намі ўзьнімаецца пытаньне, якое становішчэ можэ заняць Нямеччына ў беларускай справе, дык ,мы павінны выясьніць сабе, ці для Нямеччыны карысна, каб Беларусь тварыла незалежную дзержаву.

Рэдакція „Гомана“ просіць усе пісьмы, рукапісы да друку, карэспандэнціі, газэты і т. п. пасылаць ёй **Т О Л Ь К І** па адрасу: **Віленская вул. 33, кв. 1.**

Беларусь, *як часць Расейскае дзержавы*, гэта — клін, каторы *ад дзеляе* Балтыцкіе землі ад Украіны. Беларусь, *як незалежная дзержава* — зусім асобная, ці ў фэдэрацыі з Літвой, гэта — *залаты мост* між Балтыцкімі краямі і палуднем, гэта жывая зьвязь між землямі, якіе, трэба спадзявацца, увойдуць у сыстэму цэнтральных дзержаў.

Гэтак, ужо з географічнага палажэньня Беларусі выходзіць, што цэнтральные дзержавы павінны былі-бы паддзержаць справу незалежнасьці Беларусі, а не пакідаць пад уласьцю Расеі гэты край, каторы лёгка можэ адыграць ролю высуненага ўпярод, як некалі Польшча, бастыону. Мала таго: тые восем мільёнаў беларусаў, якіе асталіся бы пад Расеей, ак матэрыял дзеля абмаскоўленьня, служылі бы ў будучыні за сьляпы інструмэнт дзеля расейскіх спроб рэваншу за ўтрачэные ў гэтай вайне землі. Наадварот, як вольная і незалежная дзержава, уходзячы ў сфэру экономічнага жыцьця цэнтральных дзержаў, Беларусь усе свае рабочые рукі ўжыла-бы дзеля тварэньня свайго матэрыяльнага багацьця і ў першы чарод дзеля здабываньня хлеба, лішкам каторага мы кармілі да вайны вялізарную расейскую армію на нашай зямлі, а цяпер маглі-бы збываць нашым заходнім суседзям.

Само сабой разумеецца, што перад Нямеччыной будзе стаяць пытаньне, што для яе можэ быць больш карысна: прызначэньне незалежнасьці Беларусі, згоду на гэта Расеі і вынікаючые згэтуль пасьледзтвы, ці зварот Беларусі маскалём, як залог добрасуседзкіх адносін з Расеей. І Вось трэба спадзявацца, што ўжо найбліжэйшые дні дадуць адказ на гэтае пытаньнё і адказ той пэўне выявіцца на перэгаворах з расейскай дэлегацией у Бэрліне.

І. Мелешка.

Большэвіцкая Расея.

Уласць.

Большэвіцкая Расея завецца цяпер урадова „Расейская савецкая фэдэратыўная рэспубліка“. Членамі фэдерацыі зьяўляюцца асобные губэрскіе „саветы“ (рады) ў межах царскіх губэрняў. Выходзіць так, што гэта самае старое дзяленьне Расеі на губэрні астаецца ў сіле с тэй розьніцай, што раней губэрняй правіў губэрнатар з невялічкай групай уласць маючых людзей, а цяпер правіць урадова „савет“ работніцкіх, чырвонаармейскіх і селянскіх дэпутатаў, што скарочэно завецца „совдеп“. Спаўняючая ўласць у руках народных камісараў, скарочэно „наркомов“. Гэткая самая конструкцыя цэнтральнай уласьці, такая-ж самая конструкцыя ўласьці ў губэрні. І тут і там ёсць свае камісары і грашавых спраў і спраў унутрэнных і нават заграпічных.

У тэорыі выходзіць так, што Расеей правіць народ, але на практыцы гэта далёка не так. Фактычна ў губэрні задаюць тон работніцкіе і чырвонаармейскіе дэпутаты. І тые і другіе прэдстаўлялібы сабою тэорытычна інтарэсы толькі вельмі невялічкай часткі ўсяго народу, каб выбары іх хоць трохі былі падобны да выбараў роўных, тайных, агульных. Аб справядлівых выбарах нема і гутаркі. Выбары ў рады на фабрыках і ў чырвонай арміі робяцца адкрытым падаваньнем голасу, і беда таму, хто адважыцца падаць голас проці шэрсьці пануючага парадку. Дзеля гэтага ў дэпутаты ад фабрык праходзяць не старые паважаные партыйные работнікі, як гэта было ў 1905—6 гадох, а гарлапаны, непрофэсыональные работнікі, каторые ў палове вайны пайшлі на фабрыкі толькі хаваючыся ад ваеншчыны. І хоць дэлегацыя ад работнікаў у губэрскую раду далёка ня ёсць прэдстаўніцтвам усяе работніцкае масы ў губэрні, усё-ж такі яна ня можэ праводзіць сваіх думак, бо ў радзе яна знаходзіцца найчасьцей пад тэрорам чырвонаармейскіх дэпутатаў, каторые, маючы ў сваіх руках стрэльбы і кулямёты, тэрорызуюць рэшту прэдстаўніцтва. Мне самому прышлося быць на сходах „совдепа“, дзе работніцкая фракцыя перад падаваньнем голасу пачула такую дэлікатную абецанку: „Штых вам у бок, калі будзеце галасаваць начэй!“ Аб селянскіх дэпутатах, можна сказаць, што гэтага прэдстаўніцтва селян дужа мала, дый тое, што праходзіць на сходах „совдепа“ найбольш маўчыць. З гэтага ясна што творыцца такая атмосфэра, што асобные людзі, даволі сьмелые і даволі не абрыдлівые забіраюць уласць у свае рукі і робяць кар'еру палітычную (а таксама і грашавую).

Вось-жэ дзеля гэтага сярод усякіх „совдепаў“ мы спатыкаем часта болей людзей „прыблудаў“, чымся мясцовых. Людзі папаўшые ў губэрскае места зусім прыпадкам, як напрыклад: выпушчэные астрожнікі палітычные і не палітычные, салдаты палкоў дэмобілізаваных у месьце і людзі прыпадкам папаўшые апыняюцца на мясцох народных камісараў. І сярод гэтых камісараў у цэнтральнай Расеі мы бачым палякоў, латышоў, эстонцаў, жыдоў. Асабліва прывілеёванай нацией цяпер з'яўляюцца латышы. Залежна ад ініцыятывы губэрскіх камісараў яны бываюць больш ці менш залежны ад цэнтральнай уласьці і ад „совдепа“, каторы не склікаецца часта месяцы па тры і болей. Цэнтральная ўласць „наркомам“ патрэбна тады, калі не хапае друкаваных грошай. Правільнага разьдзелу функцый між камісарамі на правінцыі німа. Напр. у справы нацыяналізацыі фабрык мешаюцца: камісар працы, камісар унутраных спраў, камісар емінных спраў; астаецца на версе загад таго камісара, каторы мае ў данны мамэнт сілу – руку гатовых на ўсё работнікаў, чырвонай арміі і матросаў. Камісар справядлівасьці найчасьцей бывае ў загоне, бо справядлівасць с прыроды свае аднабокай быць ня можэ. Грошы на сваё ўтрыманьне камісары бяруць з мясцовых сум. А як падаткаў нема моды плаціць, падаткі скрытые (акцыз) ідуць у цэнтральную касу, то адным толькі спосабам сабраньня грошай ёсць контрыбуцыі на „буржуяў“, каторые зьбіраюцца ў такіх разьмерах, якіе будуць лічыць патрэбнымі камісары і зьбіраюцца і ўжываюцца без кантроля. А як за неаплату контрыбуцыі пастрашаюць усякімі карамі аж да расстрэлу, апорных садзяць у турму і дзержаць там датуль, пакуль ня будуць заплачаны грошы за іх і за суседзяў, а тымчасам, калі буржуй — крамнік, то яму ў краму садзяць „таварыша“ да касы, дык ясна: „буржуі“ контрыбуцыю плацяць. Дарма цэнтральная ўласць протэстуе проціў контрыбуцый, накладаных губэрскімі і яшчэ драбнейшымі „совдепамі“. Адвучыць іх ад контрыбуцый гэта ўсё роўна, што адвучыць ката красці каўбасу. Апрача контрыбуцый—даходаў легальных, даходы нелегальные асобных прэдстаўнікаў савецкай уласьці істнуюць таксама добра, як істнавалі пры царскім рэжыме. С тэй толькі розьніцай, што як мне казаў адзін чыноўнік „усякая новая машына больш мазі патрабуе“. Дзеля гэтага ў газэтах мы кожны дзень чытаем, што адданы пад суд такі й такі камісар; што ў такога й такога камісара, трасучы знайшлі 20 ато 150 тысяч рублёў. Такіе справы, як рэвізія сталёвых шафачак у банках, як назначэньне і зменшэньне контрыбуцій, як рэквізыцыя тавараў, як далей паніжэньне вымаганьня работнікаў на фабрыках, як адмена нацыяналізацыі фабрыкі — усё гэта даходные стацьці. Нам вядомы такіе факты, як зьменшэньня контрыбуцыі с 3 да 1 мільёна р. за хабар у 300 тысяч рублёў і шмат іншых. З гэтага выходзіць, што служба на дзержаўным урадзе робіцца дужа важнай і даходнай. І ў гэтым то ляжыць сіла большэвіцкай уласьці і жаданьне кожнага захапіць у рукі хаця кавалачэк гэтае ўласьці (у гэтым-жэ ляжыць і загуба большэвіцкай уласьці). Першые крокі змаганьня за ўласць былі заложэны яшчэ пры Керэнскім у першым узросьце большэвізму, калі ў работніцкіх камісіях кантроля ільгот ваенна-абавязаных мы бачылі масовую аддачу ў салдаты людзей „чужых“—небольшэвікоў, у тэй лічбе і інародцаў. Гэта была першая спроба сапхнуць з дарогі апозыцію. Пазьней-жэ, каб удзержаць уласць у сваіх руках большэвіцкае начальства кідаецца на ўсякіе хітрыкі: то не зьбіраецца, то ня скліківаецца „совдеп“, калі ёсць небасьпечнасць, што могуць быць перавыбары камісараў; то камісары, ня гледзячы на загад цэнтральнай уласьці, не здаюць сваіх спраў і грошы наступнікам; цэнтральные ўласьці пастрашаюць іх арэштам, але ім гэта мала памагае. Яркім прыкладам можэ служыць конфлікт між цэнтральнай уласьцю і чырвонай арміей у Оршы. Аршанскі гарнізон спаўняў усе функцыі мытных чыноўнікаў, рэвізуючы цекунцоў, што варочаюцца дамоў, адбіраючы ў іх грошы, опратку, харчы і інш. Калі цэнтральная ўласць з Масквы прыслала партыю мытных чыноўнікаў, каб яны наладзілі ўсю работу на граніцы, то чырвоная аршанская армія каротка і ясна адказала, што мытные чыноўнікі ім непатрэбны, бо ўсю мытную работу яны самі зробюць. Конфлікт канчаецца тым, што цэнтральная

Францішк Олехновіч.

На Антокалі.

П'еса ў 3 актах са сьпевамі і танцамі.

(Гл. „Гоман“ № 47).

ЗОСЬКА.

Чаго ж ён хацеў?

ІГНАТ.

Ён думае напісаць аба мне ў газэце.

ЗОСЬКА.

Было-ж ужо ў газэце.

ІГНАТ.

Гэта ня тое. Ен хочэ болей напісаць. Ен хочэ ўсё маё жыцьцё апісаць.

ЗОСЬКА.

А! значыць гэта такі пан, што кніжкі пішэць?..

Толькі скуль-жэ ён можэ ведаць нешта аб вашым жыцьці, калі ён вас не знае?

ВІНЦЭНТ.

Вось дурная! Такому чэлавеку, што пішэ ў газэтах ня трэба нічога ведаць. Вось седае сабе і адразу пішэ! Яшчэ ляпей выходзіць..

МІХАЛІНА.

Ну, дык жэ седайце скончыць абедаць, бо усё і так ужо даўно астыло. (Усе седаюць навакол стала на сваіх мейсцох).

МІХАЛІНА.

Трэба будзе заўтра канечна купіць газэту. Цікавасць што там будзе?!

ІГНАТ.

(устаючы ад стала).

Не магу есьці!

МІХАЛІНА.

Што? несмачна? гэта-ж не мая віна, што катлеты так доўга ў печы стаялі...

ІГНАТ.

(сеўшы на лева на ўслончыку).

Не, не ў тым рэч! Не магу есьці бо знэрваваўся: ці гэта тая самая лінія, ці не тая самая?

МІХАЛІНА.

Якая лінія?

ІГНАТ.

А той, што памёр у Амэрыцы, нябошчык — ці радня, ці не радня?

МІХАЛІНА.

Мусіць, што так, калі нават гэны пан з газэты прыходзіў.

ВІНЦЭНТ.

І я, не магу есьці... без гарэлкі. Зоська! бяжы хутка ў манапольку!

МІХАЛІНА (энэргічна).

Ня трэба гарэлкі! Годзе ўжо! Сядзі, Зоська! Налопаўся ўжо сягоньня!

ВІНЦЭНТ (нясмела).

Зоська! калі бацька кажэ...

МІХАЛІНА (як вышэй).

А матка кажэ, што ня трэба! Ня йдзі!.. (да Ігната). Пан Ігнат! хоць поў катлецікa!

ІГНАТ.

Не магу. Хай пані Вінцэнтова пакіне мне на вячэру.

МІХАЛІНА.

Як хочэце.

ВІНЦЭНТ.

Зоська! ну дык схадзі хоць па піва!

МІХАЛІНА.

Зоська! сядзі! ня трэба піва!

ВІНЦЭНТ.

Ох, цяжка жыць на сьвеці!

ІГНАТ.

І чаму гэта ўсё здаецца мне непадобным да веры. Бытцым сон які! Бываюць жэ гэткіе здарэньні. Вось я сам раз чытаў у нейкай кніжцы, што чэлавек зусім быў бедны, а пасьля атрымаў многа грошы пасьля багатай радні і зрабіўся багатыр. Аднак-жэ — ў галаве круціцца: поў мільёна!.. Гм! хто ведае! А як дастану ўжо гэтые грошы, о! тады іншым чэлавекам буду. Не пазнаюць! Ох, грошы! грошы! Якую вы страшэнную сілу маеце! (Блізка экстазы): О, грошы! Хадзіце да мане! я ведаю цану вашу!

ВІНЦЭНТ (устаючы).

Слухай толькі мае рады, а ўсё добра будзе.

МІХАЛІНА (з іроніей).

Але! твае рады!..

ВІНЦЭНТ (да Міхаліны).

Не кажы!.. Я маю розум! (Да Ігната): Як дастанеш грошы, купі сабе маёнтак, я для цябе знайду адпаведны...

ІГНАТ.

Э, не! Лепш камяніцу ў месьці!

ВІНЦЭНТ.

Ну дык можэш купіць і маёнтак, і камяніцу,—грошы хопіць. Ты будзеш сядзець сабе ў камяніцы, а я буду ў маёнтку, буду гаспадарыць... Пабачыш, як я патраплю! Маёнтак у цябе будзе бытцым... золатцэ...

уласць прыслала некалькі тысяч латышскіх стральцоў, што цяпер спаўняюць функцыі жандароў царскіх часоў, каторым прышлося разаружыць чырвоную армію і толькі гэтак наладзіць работу мытных чыноўнікаў.

Дужа часта захопліваюць уласць у свае рукі матроскіе дружыны, альбо дружыны панцырных самаходаў. Гэткіе дружыны высыланые цэнтральнай уласьцю на фронт Донскі, Каўкаскі, задзержываюцца ў мястох і жывуць там наводзючы паніку на „буржуя“, а таксама і на рады, калі яны з імі ўласьцi не падзелюць. А як такіе аддзелы складаюцца часта с 300—600 матросаў, абвешэных аружжэм, абкручэных і ўдоўж, і ўпапярок, і на крыж кулямётнымі стужкамі, ля поясу бразгаюць у іх ручные гранаты і ўсё гэта разьеджжае на панцырных самаходах с кулямётамі, то можэце сабе прэдставіць, што дзеіцца ў душы, яшчэ не павешэнага „буржуя, здрадніка-прымірыцеля меншэвіка“ і другіх „саботажнікаў“. Жывуць такіе аўтаномные аддзелы рэквізыцыямі, трасеньнем у „буржуазіі“, жывуць па паньску, маючы з рэквізыцыі даволі чаго есьці і асабліва выпіць. Да іх прыстаюць другіе вясёлые дзяцюкі, хоць і не матросы. Кампанія павялічываецца, рэквізуюцца і коні і тут, на паўдні большэвіцкай Расеі, давялося мне першы раз бачыць марскую кавалерыю. З гэтых матроскіх банд самые вялікіе былі ў Курску, Арле, а такжэ ў Маскве. У Арле матросы с сваім загадчыкам Суханосавым безмална не зрабілі Баўтрамеевай ночы буржуям і саботажнікам *) савецкай уласьці. Дзеля гэтага цяпер кожная губэрня Расеі перажывае час ад часу тое, што ў Паўднёвай Амэрыцы завецца „Пронунціамэнто“—гэта значыць, што група людзей захоплівае ўласць у свае рукі, разьбірае між сабой даходные ўрады, каб за колькі часу ўступіць месца яшчэ шустрэйшым, яшчэ сьмялейшым.

(Далей будзе).

*) Саботажнікам у Большэв'зіі завецца ўсякі не большэвік.

У Вільні і ваколіцах.

× **Ад Рэдакціі.** У гэтым нумэры мы пачынаем друкаваць нарысы аб «Большэвіцкай Расеі», напісаные вядомым беларускім дзеячам, недаўна прыехаўшым з Расеі, дзе ён пэражыў усе рэволюцii і сваімі вачыма бачыў, што тамака творыцца.

× **У Беларускім Клюбе.** 1 чэрвеня мінулі два гады жыцьця Беларускага Клюбу.

Клюб адкрыўся ў тым часё, калі беларускае грамадзянства нашага места жыло зусім у разброд, зыходзячыся адно толькі на грунце дабрачыннае работы. І зразу жэ ў гасподзі Клюбу закіпело новае жыцьцё: тут знайшоў для сябе месца беларускі музыкальна драматычны кружок, энэргічна працаваўшый некалькі гадоў перад вайной і прыпыніўшый сваю работу ў апошніе часы расейскага панаваньня. Тут гуртавалася беларуская маладзёж, адбываліся рэпэтыцii, і вось ужо ў восені беларуская драматычная дружына пад энэргічным кіраўніцтвам п. Ф. Олехновіча выступае публічна з беларускімі тэатральнымі прэдстаўленьнямі. А ў самым Клюбе ладзяцца сымпатычные музыкальна-вокальные і кабарэтовые вечары, дзе маладые артысты і артысткі прабуюць сваіх сіл.

Аднак, у першым памяшчэньні Клюбу пры Вялікай вуліцы была адна сур'езная недахватка: у салі не было сцэны і мейсца для яе. Гэта прымусіло ўрад Клюбу шукаць новай господы, і такая господа знайшлася на Віленскай вуліцы, куды Клюб перэбраўся ў пачатку вясны 1917 году. Гэтак, драматычная дружына здабыла ўрэшці сваю сцэну, хоць і надта маленкую, цесную. Сцэнічная работа пачала разьвівацца сыстэматычна, а побач с тым новае выгоднае памяшчэньне прыцягівало і больш сур'ёзных людзей — грамадзкіх дзеячоў і палітыкаў ня толькі беларусаў, але і іншых краёвых нацыанальнасьцей дзеля абмена думкамі ў пякучых справах нашага краю.

Аднак праз некалькі месяцаў Клюб быў прымушэн пакінуць і гэту господу, ды перэбраўся ў старую, добра знаёмую салю пры сьв.-Юрскім пр. 22, дзе некалі памешчалася літоўская „Рута“. Тут сцэна дае магчымасць ставіць і вялікшые драматычные творы, і пэрыод працы дружыны ў гэтым памяшчэньні быў найбольш цьвітучы. Дый грамадзка палітычная работа не спынялася: 30 верасьня 1917 г. адбыўся ў салі Клюбу вялікі беларускі мітынг, за каторым пасьледавалі чысьленые лекцii, рэфэраты, урачыстасьцi ў памяць беларускіх дзеячоў і песьняроў; урэшці тут-жэ адбылася трываўшая тры дні беларуская конфэрэнція 25-27 студня 1918 году, ды адбываліся пленарные заседаньні Беларускай Рады.

Клюб ахвотна прынімаў учасьце і ў дабрачыннай рабоці. Гэтак ён уступіў без ніякае платы часць свайго памяшчэньня пад Народную Страўню Беларускага Камітэту пом. пац. ад вайны і блізка ўвесь свой чысты даход асыгноўваў таму ж Камітэту на беларускіе школы і помач беларускай беднаце.

Урад Беларускага Клюбу складаецца з гэткіх асоб: маршалак — Іван Луцкевіч, намесьнік яго — Антон Луцкевіч, скарбнік — Фабіян Вішнеўскі, сэкрэтар — П. Бароўскі, старшыні Д. Семашко, І. Станкевіч, Ф. Олехновіч, К. Корзун, і М. Лойко.

× **Курсы для нямецкіх прыкажчыкаў.** У Вільні цяпер адбываюцца навуковые курсы для нямецкіх ваенных, каторые ў цывільным жыцьці служаць за тарговых прыкажчыкаў. На курсах запісано каля 250 асоб.

× **Тэатр па Пагулянцы** ад пачатку летняга сэзону пераходзіць пад загад Stadthauptmana. У ім будуць адбывацца нямецкіе спэктаклі па цане ад 60 фэн. да 4 м. 50 фэн. Пачатак роўна ў 8 г. 15 м.

× **Пачтовые зносіны з Расеей.** У Расею цяпер можна пасылаць звычайные і заказные незаклееные пісьмы і адкрыткі па нямецку, па расейску і па вэнгерску. Пісьмы трэба аплачываць 20 фэнігамі, а за кожные далейшые 10 грамаў—10 фэн. за адкрыткі—10 фэн., а з адказам—20 фэн. Заказные каштуюць на 20 фэн. болей.

× **Патрэбны працаўнікі.** Militär-Verwaltung Litauen-Nord шукае тэхнікаў да машын, электротэхнікаў, паглядчікаў, бухгалтэраў, загадчыкаў складамі, знаўцаў дрэва. Ім дawацімуць страву і кватэру. Просьбы з апісаньнем жыцьця і с паказаньнем жаданае платы трэба падаваць: Militär-Verwaltung Litauen, аддзел H. 6.

× **Ліцытація.** У аўкцыоннай салі мястовага лёмбарду (Дамініканская 14) 26 і 27 чэрвеня ад 10 да 2 гадз. будзе адбывацца ліцытація заложэных рэчэй, тэрмін выкупа каторых мінуў 28 лютага.

× **Ізноў фальшывые рублі.** Зьявілася новая падробка 1 рублёвых нямецкіх грошы. Падробленые бумажкі не маюць воднага (празрыстага) знаку і надрукаваны на лішне ценкай паперы. На пярэдняй старане разэткі надрукованы неакуратна. Глаўная адзнака: на праўдзівых бумажках пад літэрай *a* падпісу Michałowski ёсць тлустая кропка, а на фальшывых кропкі гэнай або зусім німа, або яна адрукавана вельмі слаба.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш	найніж.
10–11	+ 20,8°	+ 7,8°
11–12	+ 20,2°	+ 8,7°
12–13	+ 24,0°	+11,5°

БІБЛІОГРАФІЯ.

„Просты способ стацца ў кароткім часе граматным. Напісалі пр. д-р Рудольф Абіхт у Брэславі і Янка Станкевіч у Вільні. Друкам выдаў д-р Фэлікс Прібач. Брэслаў 1918 г“.

На вялікі жаль, мы ня можэм тут выпісаць літэра ў літэру загаловак гэтай кніжкі: ўся яна напісана зрэфармаваным правапісам, і мы не маемо ўсіх новаўведзеных знакоў. Восъ-жэ мы і будзем разгледаць яе, як рэформу нашага правапісу.

Німа слоў: усе старые правапісы, ужываные ў нас (як лацініка, так і кірыліца), маюць вельмі многа нерацыональных перажыткаў, каторые робяць вельмі цяжкой навуку чытаньня і пісьма. Кніжка праф. Абіхта і Янкі Станкевіча і мае на мэці пазбыцца ў лацінскім правапісе, ужываным беларусамі, гэтых перажыткаў, узіраючыся на асобеннасьці беларускае мовы.

Першае, што кідаецца ў вочы с першага пагляду,—гэта тое, што вялікіх літэр у кніжцы зусім німа. І мы іх зусім не шкадуем, згаджа-

---

МІХАЛІНА (я. в.)

Але! праўда!

ВІНЦЭНТ.

Восъ вялікая штука гаспадарыць! Парабкі будуць сеяць, гэраць і ўсё такое, а я толькі паеду на каню ў поле, пагляджу тое, ды сёе і назад... на снеданьне! А тутака прыходзе аканом... Я яму загадываю: жыта касіць, конюшыну жаць, гарох малаціць, сьвіней стрыгчы!.. Восъ і пойдзе ўсё ў ход, як машына.

МІХАЛІНА.

Эх, дурны! што ты гаворыш глупства!.. (Да Зоські): Зоська! забяры с стала талеркі ў кухню.

ЗОСЬКА.

Ах, праўда! забылася... (зьбірае талеркі і выходзіць на лева).

З'ява 12.

ВІНЦЭНТ, МІХАЛІНА і ІГНАТ.

ІГНАТ.

Пані Вінцэнтова! Цяпер, як мы ўжо асталіся адны, без чужых людзей, я вам, пані, скажу, што ў мяне ляжыць на сэрцы. Пан Вінцэнт ўжо пачынаў аб гэтым гутарку, толькі ў яго не зусім складна вышло... Вы ўжо пэўне самі бачылі, што панна Зося мяне ўзяла за сэрцэ. Праўда, што я ўжо не такі малады, што адразу: пуф! пуф! — і гарыць як салома. Я ўжо чэлавек старшы, паважны, люблю ўсё добра абдумаць... Я ўжо даўно хацеў ажаніцца, вось толькі ня меў адвагі сказаць вам, мне здавалося, што вы не ласкава на мяне пагледаеце...

МІХАЛІНА.

Я?! Скуль ваша ўзяў гэта?

ІГНАТ

Мне здавалося.. Цяпер, калі так здарылося з гэтай спадчынай, я, праўду кажучы, сьмялей пачынаю справу. Вось, паничк , я бы хацеў ажаніцца з вашай дачкой. Я ўжо гаварыў аб гэтым з панам Вінцэнтым: пан Вінцэнты згаджаецца...

ВІНЦЭНТ.

Але. Згаджаюся.

ІГНАТ.

Цяпер вось справа ў тым што пані на гэта скажэ? Панна Зося, мне здаецца, хіба нічога проці мяне мець ня будзе. Раней здавалося мне, што гэты... пан Язэп трохі мне перэшкаджае, але цяпер, як я пачуў сёньня, што панна Зося яму нагаварыла, дык бачу, што з гэтага боку перашкод німа. Ну, дык як жэж будзе, пані Вінцэнтова?

ВІНЦЭНТ.

Панок! Вы добра ведаеце што я вас ззўсёды любіла, як сына. Некалькі гадоў жывецё ў нас, мы да вас прывыклі, ваша і і цяпер ужо для нас бытцым радня. Я бачу, што вы чэлавек акуратны, не п'яніца, (паказывае на мужа) як вось гэты мачыморда! Я нічога проці вас не маю. Толькі-ж мушу і ў Зосі папытацца. Гэта ад яе залежыць. Прымушаць ня буду, каб пасьля ня мела жалю на мяне. Як яна захочэ, так будзе...

ІГНАТ.

(цалуе яе ў руку).

Дзякую...

ВІНЦЭНТ.

Пацалуй мяне! (Цалуюцца). Вось так!.. Кажы да мяне: тата!..

МІХАЛІНА.

А да мяне: мама!..

ВІНЦЭНТ (да Ігната).

Бачыш, я казаў, што мая Міхця добрая кабета!

З'ява 13.

ТЫЕ-Ж і ЗОСЬКА.

ЗОСЬКА

(ўходзіць і забірае астаўшыеся талеркі Паглядае на ўсіх і дагадываецца, што тутака толькі што была гутарка аб ёй).

МІХАЛІНА.

Зося, дзіцятко маё, пачэкай крыху, мы маем с табой аб нечым пагаварыць.

ІГНАТ.

Дык я пайду цяпер... (ідзе на прэва).

З'ява 14.

ВІНЦЭНТ, МІХАЛІНА і ЗОСЬКА.

МІХАЛІНА.

Зося! Пан Ігнат толькі-што прасіў у нас тваей рукі... Памятай дзяўчына, што я, крый Божэ, не намаўляю цябе, але ты сама павінна зразумець, што гэта для цябе гэтакое шчасьце!.. Падумай толькі!.. Другого такога Ігната не знойдзеш! Бачыш! — ты-ж будзеш вялікай паняй!.. Ды ня кажучы ўжо аб грашах, Ігнат чэлавек паважны, саліцны, ня тое, што якісь хлапець, што сягоньня кажэ: люблю, а заўтра: фю! — і каханьне скончылося. Ігнат, як палюбіць, дык да самай магілы!.. А які добры! Якое гэта галубінае сэрцэ!.. Толькі ты ня думай — крый Божэ! — што я цябе намаўляю! А мне на што гэта? Я толькі для цябе хацела-б шчасьця. Будзь жэ разумная, Зосечка, і не адганяй ад сябе сваей долі! Я ведаю, што ты разумненькая дзяўчына, — ты глупства ня зробіш!..

(Далей будзе).

ючычя з аўтарамі, што „дзеля адзначэньня асабістых імён вялівіх літэр ня трэба". Другое, што асабліва зварочывае на сябе ўвагу,—гэта зьмякчэньне складоў не ўстаўкай між сугалоснай і галоснай *i* (у кірыліцы ў гэтых прыпадках ужываюцца ётованые галосные: е, ё, я, ю), а кропкай над сугалоснай. Гэтак, замест *nie* пішецца *ńe*, замест *cie* і *sie*—*će* і *śe* і т. д. Замест двох знакоў для цьвёрдага і мяккага *l* ужываецца адзін—*l*, каторы вымаўляецца цьвёрда (як у кірыліцы *л*), а дзеля зьмякчэньня яго стаўляецца зьверху кропка. Знак *j* (=у кірыліцы—*й*) выкінут; замест яго ўжываецца звычайнае *i*, толькі замест кропкі над ім стаўляецца знак кароткасьці, як над *й*. Кропка над *i* зусім не ўжываецца. Замест *ch* і *dz* уводзіцца новые літэры (адзін знак для кожнага зыка), каторые зьмякчаюцца кропкай, а для *dź* над знаком *dz* стаўляецца вуглік (як для *č* і *š*).

Прынцыпы, якім кіраваліся аўтары рэформы, на наш пагляд, зусім правільные. Зьмякчэньне пры помачы значкоў мяккасьці замест устанаўленьня *i* мы ўжо сустрэчалі ў палякоў у 90-х гадох мінулага сталецьця, ды толькі яно неяк не ўкаранілося ў агульным ужытку, хаця некаторые кніжкі былі надрукованы гэтым спосабам. Але мы ня будзем тут чэпаць справы практычнага правядзеньня праектаванай рэформы: дзеля гэтага патрэбна перш агульнае навучаньне ў школах пабеларуску і ўтварэньне такіх палітычных варункаў, каторые далі-бы нам магчымасць вызваліцца ад розных ненармальнасьцей у нашым жыцьці, асновaных на доўгім няволеньні беларусаў чужацкімі націямі.

Апіраючыся на правіле: пішы, як гаворыш,—аўтары ўводзяць, як правіла, ўпадабленьне зычных сугалосных (перад моцнай—як моцная, перад слабой — як слабая); аднак, нам здаецца, што на практыце гэта сустрэне шмат труднасьцей.

Наагул, мы шчыра вітаем ідэю праф. Абіхта: пры адпаведных варунках, мо' с тэй або іншай зьменай, яна бязспорна павінна легчы ў аснову рэформы беларускага правапісу.

А. Л.

З усяго Краю.

ГОРАДНЯ. У таргоўкі мясам, Міркі Гіршкохум, таргоўца Кураша і таргоўкі Розы Грацітор знайшлі мяса без клейма. С прычыны небаспекі ад спажываньня мяса без клейма памянутые асобы аштрафованы на значные сумы.

Тут ізноў выкрылі два патайные бравары. Гаспадары іх засуджэны на 600 і 500 марак штрафу.

БЕЛАСТОК. У ваколіцах места знойдзено 60 фунтаў жыта. Відаць, валадзелец яго, убачыўшы падыходзячы патруль, уцёк, пакінуўшы жыта.

БЕЛАСТОК. На Салдацкай вуліцы зладзеі ў начы выдзерлі шыбу, улезлі ў кватэру і ўкралі 800 марак, шпулькі з ніткамі і матэр'ял.

БЕЛАСТОЧАК-ДУБРОВА. З зачыненага хлева ў начы с 6 на 7 чэрвеня выкралі цёмна каштанавую карову цаной 800 марак.

ЧОРНАЯ ЦЭРКВА. У ваколіцах гэтае вёскі, як кажэ народная легенда, стаяла цэрква. У адно сьвята туды хацела зайсьці ведзьма, але па дарозі ўвалілася ў балота ды ледзь адтуль вылезла. Тады яна кінула праклядьце: «Як упала я, так нехай праваліцца цэрква». І той-жэ момэнт цэрква завалілася у зямлю. Яшчэ і цяпер напярадодні сьвят, прылажыўшы вуха да зямлі, можна пачуць пеяньне і званы.

КАМЧАТКА. Ад невядомай прычыны тут узняўся пажар, ад каторага згарэў адзін двор. Быўшые ў суседзтве салдаты не далі агню пашырыцца. Пажарная дружына с суседніх Азёраў прыехала лішне позна, тлумачучы гэта тым, што коні былі на пашы.

БАЙДЗЫ. Гаспадар Жэмайтайтіс закапаў сваю бульбу ў лесе. Работнік Захарэвіч, падглядзіўшы гэта, украў 15 мер бульбы. Захарэвіч на судзе прызнаўся да віны і за гэта быў засуджэн толькі на 1 месяц у вастрог.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

МАСКВА. У Бэрлін выехала дэлегація расейскага савецкага ўраду, каб, дапаўняючы берасьцейскую ўмову, дабіцца развязкі некаторых пытаньняў. Яны датыкаюць Крыму, Каўказу, будучыны Эстляндыі і Ліфляндыі, абмена ваенна палонных і экономічных зносін між Нямеччынай і Расеей.

З усяго сьвету.

БЭРЛІН. На заседаньні цэнтральнага камітэту партыі вольнадумцаў віцэ-канцлер Пайэр заявіў, што яго доля зьвязана с справай роўнага выбарнага права ў Прусах. Цэнтральны камітэт высказаў Пайэру сваё поўнае даверые.

БЭРЛІН. У нямецкім Рэйхстагу прамоўцы розных партый, у тым ліку консэрватары, выступалі з дамаганьнем, каб былі зраўняны правы няшлюбных дзяцей с шлюбнымі.

БЭРЛІН. У прускі сэйм пададзено прэдлажэньне замяніць роўнае права такім выбарным правам, паводлуг каторага да асноўнога голасу, які прыналежыць кожнаму выбаршчыку, дадаецца па адным далейшым голасе залежна ад гадоў выбаршчыка і яго соцыяльнага палажэньня. Між іншым павінен мець па адным дадатковым голасе кожын старшы работнік, каторы нагледае прынамсі над 5 работнікамі.

Міністэр унутрэных спраў адказаў ад імі ўраду, што ён стаіць бязспорна за роўнае для ўсіх выбарнае права і прадложэнай папраўкі не прынімае.

БЭРЛІН. Аўстрыяцкі міністэр заграгічных спраў, Бурыан, прыехаў сюды дзеля вядзеньня перэгавораў.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньні.

11.VI. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Набапал Соммы баевая чыннасць узмацавалася. Між Анкр і Соммай ворагі атакавалі пасьля сільнага агню і пры дарозі Корбі-Брэ ўварваліся на нашы пазыціі, але контратакай былі спынены.

На другіх пунктах яны крывава адбіты.

Фронт нямецкага Насьледніка: За два дні баталіі армія генэрала Гут'е заўладала гарыстымі ваколіцамі каля Нуаён. Хаця ворагі ждалі нашае напасьці, ды не здалелі зьдзержаць яе. Сьпешна падвезеные рэзэрвы ў крывавых бітвах адкінены. Здабытые варожые лініі пры Ассэн-Віле ўдзержаны намі, ня гледзячы на вострые атакі. Мы б'ёмся пры Курсэль і Мэрі. Наабапал дарогі Руа—Эстрэ—Ст. Дэні мы здабылі горны хрыбет Мэрі, прарвалі чатыры варожые пазыціі і адкінулі ворагаў на Аронд. Мы перайшлі цераз раку Матс, ня гледзячы на вельмі сільны адпор. Варожые пазыціі на вяршынах на поўдні ад Текур прарваны. Мы наступаем на Ріпкур. Чысло палонных перайшло за 10 000. Гэтак чысло палонных на фронці ням. Насьледніка ад 28 мая дайшло каля 75.000. Ад Уаз да Рэймса—без перамен. Новые штурмы ворагаў пры Шато-Т'еры крывава зломлены.

12.VI. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Артылерыйская бітва розная сілы і разведкі.

Фронт нямецкага Насьледніка: У цяжкіх бітвах армія генэрала Гут'е адбіла вялізарную контратаку ворагаў, ведзеную дзеля адваеваньня гарыстых ваколіц на палудзенным заходзі ад Нуаён. С самымі цяжкімі стратамі ворагі адкінуты на ўсім фронці Ле Плёйрон—Антэй. Чысьленые варожые панцырные самаходы лежаць разьбітые на полі бітвы. Між Мэрі і Бэлюа, дзе варожы штурм зломлен нашай контратакай, крывавые бітвы трывалі да ночы. Заходні бераг Уаз, на поўдні ад усьця Матс, ачышчэн ад ворагаў. Чысло палонных перайшло за 13.000. С прычыны ўтраты вяршын на палудзенным заходзі ад Нуаён ворагі былі прымушэны ачысьціць свае пазыціі ў лесі Карль-Пон, на ўсходнім беразі Уаз. Мы энэргічна пайшлі ўпярод сьледам за ворагамі і дайшлі да лініі Байі—Трасі ле Валь. Вострые атакі ворагаў на паўночным заходзі ад Шато-Т'ері зламаліся крывава.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ПАРЫЖ. Орган Клемансо, «L'home libre», пішэ:

«Мы бы ахвотна даведаліся чаго Нямеччына дабіваецца, і вельмі падробна разглядзелі-бы яе варункі.

ПАРЫЖ. Калі Клемансо сказаў у парлямэнці, што Фош ніколі ня згодзіцца на капітуляцію, соцыяліст Мутэ крыкнуў: «Ціж мы дайшлі ўжо да таго, каб гаварыць гэткіе словы?»

БАЗЭЛЬ. «S-c-lo» наказывае, што папраўдзі вархоўная ваенная рада ў Вэрсалі ізноў узяла ў свае рукі найвышэйшую каманду.

БЭРН. Міністэр-прэзыдэнт Клемансо заявіў у парлямэнці, што, калі будзе дадзена адстаўка глаўнакамандуючаму Фошу, дык будзе зварушэна аснова французска-англіцкіх умоў. Пасьля гэтай заявы французскі парлямэнт узяў свой запрос назад.

ПАРЫЖ. Апошні абстрэл Парыжа трываў ад суботы раніцай да нядзелі да вечара.

БЭРЛІН. Пачынаючы ад 25 марца, мы ўзялі больш за 250 тысяч палонных. Саюзьнікі утрацілі на фронці 270 кіл. шырокім усе ваенные матэрыялы на некалькіх лініях у глыб, вялізарные запасы снарадаў, ды ўсе чыгункі. Крывавые страты дайшлі страшэннай меры.

НЬЮ-ІОРК. Агульная ёмкасць затопленых у гэтай вайне падводнымі лодкамі амэрыканскіх параходаў даходзіць 80.000 тонн. Нямецкіе падводные лодкі могуць плаваць у адкрытым моры да 6 тыдняў. Яны папаўняюць свае запасы з асобных грузавых падводных лодак, нагружэных уселякімі запасамі.

ЛОНДОН. Урадова. Англіцкіе страты ў месяцы маі даходзілі 7.695 афіцэраў і 154.939 салдатоў.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Сяродземным моры нашы падводные лодкі затапілі 7 параходаў ёмкасьцю разам 27.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі навакол Англіі затапілі ізноў 10 500 тонн.

Друкавана ў друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман» Рэдактар Язэп Салавей.